

Excursieverslagen

+++++

Excursie naar het duingebied van De Panne (Westhoek en Calmeynbos) (1979)

Mark Leten en Geert Raeynaeckers

De Belgische duinen liggen centraal in een kalkrijke duingordel welke zich uitstrekt van Calais tot halverwege Nederland. Verder noordelijk zijn de duinen kalkarm, terwijl ook hier en daar zure, oude duinstroken voorkomen achter de Vlaamse en Zuidnederlandse duingordel (Westende, Adinkerke, ...).

Wie de Belgische kuststreek een beetje kent, weet hoe weinig nog intact gebleven is van de duinstreek. Wat niet ten offer is gevallen aan bebouwing of kampings, is wel ernstig beschadigd door rekreatie of uitgedroogd door waterwinning. Hoewel het Westhoekgebied (tussen De Panne en de Franse grens) van elk van deze factoren te lijden heeft, kan men toch nog vrijwel alle karakteristieke duinbiotopen aantreffen (zij het soms minder goed ontwikkeld).

Toch is het bryologisch niet zo rijk als bepaalde Nederlandse pendanten. Vooral de struwelen missen veel van de typische epifytische soorten; de reden hiervoor kan wel gezocht worden in de geringe ouderdom van dit vegetatietype in de Westhoek, een vanouds sterk beweide gebied. Naast de struwelen, die grote oppervlakten bedekken van het staatsnatuurreservaat, komen ook vrij veel helm- en zanddoddegrasvegetaties voor, gekenmerkt door duinsterretje (*Tortula ruralis* ssp. *ruraliformis*), *Brachythecium albicans*, *Tortella flavovirens*. De binnenduinrand, ouder en meer uitgeloofd, bezit een aantal kenmerkende soorten voor buntgrasvegetaties in de duinen: *Racomitrium canescens*, *Ditrichum flexicaule*, *Cladonia arbuscula*, *Cornicularia*, ... Over vrij grote oppervlakten komen ook kale jonge pannevloeren voor met massaal *Riccia glauca* en diverse *Bryums* op fossiele humusbanken. De mosflora van de laatste restanten van de middeloude vochtige pannen - niet bezocht tijdens de excursie - is typisch voor kalkmoerassen: *Caliergon cuspidatum*, *Drepanocladus aduncus*, *Aneura pinguis*, *Riccardia chamaedryfolia*, *Pellia endiviaefolia*, *Campylium chrysophyllum*, ... De oppervlakte en kwaliteit van deze vegetaties loopt echter sterk terug door drinkwateronttrekking waardoor met name *Moerckia hibernica* en *Preissia quadrata* recent niet meer werden gevonden.

Naast deze nog relatief weinig door de mens beïnvloede vegetatietypen, werd ook een aangeplant duinbos bezocht, het Calmeynbos bij De Panne.

Voor de laanbomen langs de weg De Panne-Adinkerke bezaten een interessante epifytenflora. De uitlaat van de waterwinningsinstallatie aan de rand van het bos leverde een paar van de in het reservaat gemiste soorten op. Na afloop van de excursie bezochten sommige deelnemers nog een onbested droog weiland in de ontkalkte duinen van Westende.

Overzicht van de bezochte gebieden:

1. Calmeynbos en laanbomen bij De Panne, IFBL-coörd.: C0.56
2. uitlaat van de pompinstallatie, idem
3. Waterleidingsduinen en staatsnatuurreservaat 'De Westhoek', idem
4. ontkalkte duinen in Westende, IFBL-coörd.: C1.46

Amblystegium serpens 1,2,3. *Atrichum tenellum* 1. *A. undulatum* 1. *Barbula acuta* 1,3. *B. convoluta* 3. *B. unguiculata* 1,3. *Brachythecium albicans* 1,3. *B. velutinum* 1. *B. rutabulum* 1. *B. mildeanum* 1. *Bryum gemmiferum* 3. *B. capillare* 1,3. *B. ruderales* 1. *B. flaccidum* 4. *B. micro-erythrocarpum* 3,4. *B. bicolor* 3. *B. argenteum* 1. *Camptothecium lutescens* 1,3. *Ceratodon purpureus* 1,3. *Climacium dendroides* 4. *Dicranum scoparium* 1. *Dicranoweisia cirrhata* 1. *Didymodon tophaceus* 3. *Ditrichum flexicaule* var. *densum* 3. *Drepanocladus aduncus* 3. *Eurhynchium praelongum* 1. *E. hians* 1. *Funaria hygrometrica* 3. *Frullania dilatata* 1,3. *Grimmia apocarpa* 3. *G. pulvinata* 1. *Hypnum cupressiforme* var. *cup.* 1. *H. c.* var. *filiforme* 1. *H. c.* var. *lacunosum* 1. *H. c.* var. *longirostre* 1. *H. c.* var. *tectorum* 1. *Leptodictyum riparium* 2. *Lophocolea heterophylla* 3. *Marchantia polymorpha* 2. *Metzgeria furcata* 1. *Mnium affine* 1. *Orthotrichum affine* 1. *O. anomalum* 1. *O. diaphanum* 1. *Pellia endiviaefolia* 2. *Pohlia nutans* 1. *Polytrichum commune* 4. *P. juniperinum* 4. *Pseudoscleropodium purum* 1. *Racomitrium canescens* 3. *Rhynchostegium confertum* 1,3. *Riccardia pinguis* 2. *Riccia glauca* 3. *Tortella flavovirens* 3. *Tortula ruralis* ssp. *ruraliformis* 1,3.

Weekend in de Hoge Venen (1979)

Tijdens de excursie naar de Westhoek bleek het enthousiasme voor de bryologie groot genoeg om samen een determinatieweekendje te organiseren. Dr. R. Schumacker was zo vriendelijk ons het biologisch station van Mont Rigi ter beschikking te stellen.

Op de voorbereidende excursie met M. Leten was de moslaag plaatselijk reeds door sneeuw bedekt maar met onze zachte 'laagbelgische' winters in het achterhoofd, dachten we dat het weer wel zou keren. Maar dan hadden we